

هم کلاسی
Hamkelasi.ir

دریاهای ایران

برای دانلود گام به گام های دروس دیگر به Hamkelasi.ir مراجعه کنید

۹

فصل نهم

حوزه‌های موضوعی
مکان و فضا
منابع و فعالیت‌های
اقتصادی
فرهنگ و هویت

بخشی از جمعیت کشور ما در سواحل دریا زندگی می‌کنند. آیا شما جزء این گروه هستید؟ شاید هم شما در کنار دریا ساکن نباشید؛ اما به کنار دریا سفر کرده باشید یا بخواهید در آینده سفر کنید. خداوند به کشور ما ثروت‌ها و نعمت‌های زیادی بخشیده است. یکی از این ثروت‌ها دسترسی به دریا است. ایران از شمال و جنوب به دریاهای دارد. راستی چرا دریا برای هر کشور، ثروت به حساب می‌آید؟ دریاهای ایران چه ویژگی‌هایی دارند و ما از این منبع ثروت چه استفاده‌هایی می‌کنیم؟

موضوع این فصل دریاهای ایران است. امید است شما با آموختن مطالب و انجام دادن فعالیت‌ها پاسخ پرسش‌های خود را پیدا کنید.

ویژگی های دریا های ایران

در سال های گذشته آموختید که ایران از شمال و جنوب به دریاها دسترسی دارد.

دریاها گودال های پر از آبی هستند که به اقیانوس ها راه دارند. اقیانوس ها پهنه های بسیار بزرگ آبی کره ی زمین هستند. با کمک معلم، یک کره ی جغرافیایی را به کلاس بیاورید و دریاها و اقیانوس ها را روی آن پیدا کنید و نشان دهید.

دریای خزر

دریای خزر در واقع یک دریاچه است؛ اما به آن دریا می‌گویند آیا می‌دانید چرا؟

دریای خزر در طول تاریخ، نام‌های گوناگونی مانند دریای گیلان، دریای مازندران، دریای قزوین و دریای گرگان و... داشته است. در نقشه‌های خارجی این دریا کاسپین نامیده می‌شود.

عمق دریای خزر در نواحی شمالی آن بسیار کم است به طوری که در بعضی نواحی به کمتر از ۱۰ متر می‌رسد اما در نواحی جنوبی نزدیک به ایران، عمق آن بیش از ۱۰۰۰ متر است. میزان شوری آب دریای خزر از دیگر دریاها و اقیانوس‌ها کمتر است. رودهایی که از ایران به این دریا می‌ریزند، جلگه‌ی حاصلخیزی را در طول ساحل دریا به وجود آورده‌اند.

به نقشه توجه کنید و پاسخ دهید :

– چند رود که به دریای خزر می‌ریزند، نام ببرید.

– دریای خزر، ایران را به کدام کشورها مربوط می‌کند؟

برای دانلود گام به گام های درس دیگری به Hamkelasi.ir مراجعه کنید

خلیج فارس

به پیشروی آب دریاها در خشکی خلیج می گویند. به نقشه دقت کنید؛ خلیج فارس، پیشروی آب دریای عمان و اقیانوس هند در خشکی های ایران و عربستان است. ساحل خلیج فارس از دهانه های اروندر رود تا بندر عباس امتداد یافته است. در کناره های خلیج فارس بریدگی های عمیقی وجود دارد که ساکنان اطراف به آنها خور می گویند. خورها برای ایجاد بندر و پهلو گرفتن کشتی ها بسیار مناسب هستند.

شوری آب خلیج فارس از دریای عمان بیشتر است؛ اما عمق خلیج فارس از دریای عمان بسیار کمتر است و به طور متوسط ۳۰ متر عمق دارد. در خلیج فارس جزیره های بزرگ و کوچکی سر از آب بیرون آورده اند که بسیاری از آنها متعلق به ایران هستند.

دریای عمان

ساحل دریای عمان از بندر عباس تا بندر گواتر امتداد دارد. دریای عمان به اقیانوس هند راه دارد. عمق این دریا به سمت اقیانوس بیشتر می شود و در اطراف چابهار به حدود ۳۰۰۰ متر می رسد. خلیج فارس از طریق یک آبراهه به دریای عمان وصل می شود.

- به آبراهه ای که دو دریا را به هم وصل می کند، تنگه می گویند.
- به نقشه توجه کنید و پاسخ دهید :
- تنگه ای که خلیج فارس را به دریای عمان مربوط می کند؟
- چند رود که به دریا های جنوب می ریزند؟
- جزیره های کشور ما در خلیج فارس و بزرگ ترین جزیره را نشان دهید و نام ببرید.

خلیج فارس و دریای عمان، کشور ما را به همسایگان جنوبی مربوط می‌کنند.
 - ایران از طریق خلیج فارس با کدام کشورها همسایه است؟
 - فعالیت ۲ را انجام دهید.

برای دانلود گام به گام های دروس دیگری به Hamkelasi.ir مراجعه کنید

مطالعه برای انجام فعالیت

نقشه‌ی خلیج فارس در قرن هشتم هجری

نقشه‌ی خلیج فارس در دوره‌ی صفویه

نام خلیج فارس

خلیج فارس یکی از مهم‌ترین مناطق کروی زمین است. از گذشته‌های بسیار دور مردمان این منطقه به تجارت و دریانوردی مشغول بوده‌اند. قوم پارس این دریا را دریای پارس نامیدند. در کتیبه‌ای که از داریوش، پادشاه هخامنشی به دست آمده از این محل به نام دریای پارس یاد شده است. بعدها بسیاری از دانشمندان و جغرافی دانان مسلمان چون ابوریحان بیرونی نیز در کتاب‌هایشان نام خلیج فارس و دریای پارس را آورده‌اند. روی نقشه‌های اروپاییان هم که از عصر اکتشافات جغرافیایی به جا مانده است، نام خلیج فارس مشاهده می‌شود.

فعالیت ۱

روز ۱۰ اردیبهشت در تقویم، روز ملی خلیج فارس نامیده شده است. علت چیست؟ پرس و جو کنید.

(در جشن روز در زمان شاه عباس صفوی سردها دلاور ایرانی تر استند بر تخالل حار که از طریق خلیج فارس به ایران حمل کرده بودند مسکیت داده و آن حار بیرون براندند برای گرمی دست آنان این روز را نامیده اند)

فعالیت ۲

کاربرگه‌ی شماره‌ی ۲۱، ۲۲ و ۲۳ را انجام دهید.

فعالیت ۳ (اختیاری)

به طور گروهی و با راهنمایی معلم و با استفاده از چوب یا کاغذ، مقوا، گچ و مانند آنها، یک مدل خلیج فارس و دریای عمان بسازید. جزیره‌ها و بندرها را روی آن نشان دهید.

خلک - لاوان - قشم - کیس - تنب بزرگ - تنب کوچک - ابهرود - ۸۹

هم کلاسی
Hamkelasi.ir

دریا، نعمت خداوندی

و او (خداوند) کسی است که دریا را برای شما رام کرد تا از آن، گوشت تازه بخورید و زیوری برای پوشیدن (مانند مروارید) از آن استخراج کنید و کشتی ها را می بینی که سینه‌ی دریا را می شکافند تا شما از فضل خدا بهره گیرید؛ شاید شکر نعمت‌های او را به جا آورید.
(سوره‌ی نحل، آیه‌ی ۱۴)

فعالیت ۱

یک کره‌ی جغرافیایی یا نقشه‌ی جهان نما به کلاس بیاورید و به کمک معلم، مسیر کشتیرانی از خلیج فارس و تنگه‌ی هرمز تا اقیانوس ها را دنبال کنید. کشورهای مهم نفت خیز اطراف خلیج فارس را به یکدیگر نشان دهید.

دریا و منابع انرژی

یکی از مهم‌ترین دلایل اهمیت خلیج فارس، وجود منابع سرشار نفت و گاز است. مقدار این منابع در خلیج فارس آن قدر زیاد است که به این منطقه «انبار نفت جهان» می‌گویند. نفت و گاز از کف خلیج فارس در ناحیه‌ی کم عمق نزدیک به ساحل استخراج می‌شود.
همه‌روزه نفتکش‌های عظیمی از خلیج فارس و تنگه‌ی هرمز عبور می‌کنند و نفت کشورهای نفت خیز را به سایر کشورهای جهان انتقال می‌دهند.

فعالیت ۲

چرا خلیج فارس از دیرباز مورد توجه کشورهای قدرتمند بوده است و آنها همواره در پی نفوذ به این منطقه هستند؟ در کلاس گفت و گو کنید.

زیرا خلیج فارس دارای منابع سرشار نفت و گاز است. همچنین همواره در پی نفتکش‌های بزرگ است.

از طرفین خلیج فارس و تنگه‌ی هرمز نفت کشورهای نفت خیز را به سایر کشورهای جهان انتقال می‌دهند. دریای خزر نیز دارای منابع نفت و گاز است و کشورهای اطراف این دریا به کشف و استخراج نفت از آن مشغول اند.

سکوی استخراج نفت در آب‌های خلیج فارس هستند.

سکوی نفتی در سواحل دریای خزر

کشورهای تجارکنیز در پی این نفوذ
۹۰
بزرگی انتقال کالاها خود استفاده می‌کنند. همه کشورهای در پی نفوذ به آن هستند.

در دریا های ایران صدها نوع ماهی زندگی می کنند که هر یک ارزش غذایی و طعم خاصی دارند و بعضی هم زینتی هستند. شما تا به حال کدام نوع ماهی شمال یا جنوب را مصرف کرده اید؟ خانواده ی شما دوست دارند بیشتر از کدام نوع ماهی

بخرند؟ شما دوست دارید کدام نوع ماهی جدول مقابل را امتحان کنید؟

میگو یکی از آبریزان مهم دریا های جنوب است. با نزدیک شدن به ماه مهر، ماهیگیران جنوب، خود را برای صید میگو آماده می کنند. دریا ی خزر بزرگ ترین منبع ماهیان خاویاری در جهان است. خاویار یا تخم ماهیان خاویاری دریا ی خزر به مروارید سیاه مشهور و از گران ترین غذاهای جهان است.

خاویار

ایران همه ساله، مقدار زیادی میگو و خاویار به کشورهای دیگر صادر می کند و از این راه درآمدی به دست می آورد.

صید ماهی در دریا قوانین و مقرراتی دارد؛ برای مثال صید ماهی در دریا ی خزر از اوایل بهار تا اوایل پاییز ممنوع است. آیا می دانید چرا؟

هر چند برای ماهیگیری در آب های اطراف سواحل از کشتی ها و لنج های کوچک استفاده می شود اما صیادان برای ماهیگیری در آب های عمیق به کشتی های مجهز نیاز دارند.

در این کشتی ها لوازم پیشرفته ی ماهیگیری و سردخانه وجود دارد. به نظر شما چرا کشتی ها و کامیون های حمل ماهی باید یخچال و سردخانه داشته باشند؟

بازار ماهی فروشان در شمال

دریا ی خزر

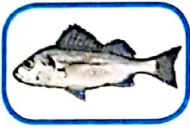
خلیج فارس و دریا ی عمان

سرخو

ماهی کولی

سنگسر

ماهی سفید

زبیده

سوف

قباد

کیور

شوریده

کفال

حلوا

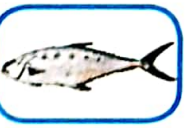
کیلکا

میگو

ماهیان خاویاری (تاس ماهی، اوزون برون، دراکول، فیل ماهی)

ماهی بنیر

بخشی از ماهی‌های صید شده به کارخانه‌های کنسروسازی منتقل می‌شوند.

دانش‌آموزان از یک کارخانه‌ی تولید کنسرو در بندرعباس دیدن، و با کارشناسان و کارگران گفت‌وگو کردند. یکی از کارشناسان توضیح داد: بچه‌ها، ماهی‌ها را پس از صید با کامیون‌های یخچال‌دار به اینجا حمل می‌کنند. در اینجا ماهی را به قطعات بزرگ برش می‌دهند و در دیگ‌های مخصوص می‌ریزند تا در مدت معینی بپزد. بعد دستگاه خودکار، تکه‌های پخته شده را درون قوطی می‌ریزد و نمک و روغن به آن اضافه می‌کند. هوای قوطی‌ها خارج می‌شود تا فاسد نشوند....

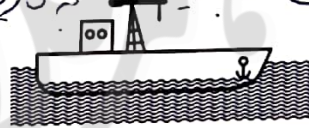
فعالیت ۳

یک کنسرو ماهی را به کلاس بیاورید و با راهنمایی معلم برچسب مشخصات (تاریخ مصرف، نوع ماهی، طریقه‌ی مصرف، محل تولید و...) آن را بررسی کنید.

چگونه می‌توانیم کنسرو ماهی فاسد شده را تشخیص بدهیم؟
برای بررسی سرویس کنسرو نشانه‌ی

فساد آن است و باید به تاریخ تولید و انقضای آن توجه کنیم.

دریا و بازرگانی

بازگویی کشتی‌ها در خلیج فارس

بخش عمده‌ای از صادرات و واردات کشور ما از طریق بندرها صورت می‌گیرد.

در شهرهای بندری، عده‌ای از مردم به بازرگانی و باراندازی کالاهای کشتی‌ها مشغول‌اند. در این مناطق انبارهایی نیز برای نگهداری کالاها به‌وجود آمده است و برخی از مردم به شغل انبارداری مشغول‌اند.

کارگاه کشتی‌سازی در جنوب

با توجه به تنوع فعالیت‌ها در دریا، انواع کشتی‌های ماهیگیری، تفریحی، تجاری و نفتکش در کارخانه‌های کشتی‌سازی تولید می‌شود. کارخانه‌های کشتی‌سازی و لنج‌سازی در اطراف بندرعباس، بوشهر و چابهار در جنوب و نکا در سواحل دریای خزر نمونه‌ای از این مراکز هستند. در این نواحی، مراکزی نیز برای تعمیر کشتی‌ها به‌وجود آمده است. در نتیجه دریا شغل‌های گوناگونی را برای مردم به‌خصوص ساحل‌نشینان فراهم آورده است.

قایقرانی در چابهار

اوقات فراغت در کنار دریای خزر

برای دانلود گام به گام های دروس دیگر به Hamkelasi.ir مراجعه کنید

دریا و گردشگری

همه ساله عده‌ی زیادی از مردم کشور ما برای تفریح و گذراندن تعطیلات تابستان به سواحل شمالی ایران سفر می‌کنند. سواحل زیبای جنوبی ایران و جزایر کیش، قشم، بندرعباس و چابهار نیز برای گردشگری در فصل زمستان مناسب هستند و مسافران از دریا، بناهای تاریخی و بازارهای این نواحی دیدن می‌کنند.

ماحصلی - قایق رانی - کشتی سازی - مهندسی - کشتی سازی - غواصی
 همفکری کنید و ده شغل را فهرست کنید که با دریا سر و کار دارد. **کار در سفرها - نقره - سبکات**
 یکی از دو فعالیت زیر را انتخاب کنید و پاسخ دهید: **آموزش شنا - کار در بندر - انبار در بندر**

فعالیت ۴

الف - فرض کنید شما و دوستانتان برنده‌ی جایزه‌ی سفر دو روزه به دریا شده‌اید؛ اما محل دقیق آن را باید خودتان انتخاب کنید. با همفکری یکدیگر مکانی را روی نقشه انتخاب کنید و برای نظر خود دلیل بیاورید.

فعالیت ۵

ب - به این دو تصویر، توجه و پرس و جو کنید هر یک از این سازمان‌ها چه وظیفه‌ای دارند و در چه زمینه‌ای فعالیت می‌کنند؟

سازمان بندر و دریانوردی

سازمان شیلات جمهوری اسلامی ایران

سازمان شیلات جمهوری
 اسلامی ایران در امور
 مربوط به ماصحیری و
 دریا با ظرفیت‌های
 ماصحیری، آموزش ماصحیری

۹۳
 و امور مربوط به قایق‌های ماصحیری، تولید کشتی، فعالیت‌های سازمان بندر و دریا
 نوردی در امور جبرن پالسازی و لایروبی بندر، احداث اسکله، محل و نقل کشتی‌ها

▲ اعماق آب‌های خلیج فارس

▲ نفتکش و خروج نفت

برای دانلود گام به گام های دروس ديگر به Hamkelasi.ir مراجعه كنيد

از دریا حفاظت کنیم

خلیج فارس و دریای عمان از بزرگ‌ترین زیستگاه‌های موجودات دریایی هستند. ماهی‌های تزینی، مرجان‌ها، صدف‌ها و لاک‌پشت‌های کمیاب و پستاندارانی چون دلفین‌ها و نهنگ‌ها در آنها زندگی می‌کنند. دریای خزر نیز محل زندگی انواع ماهیان و پرندگان مهاجر است. متأسفانه این موجودات در معرض خطر نابودی قرار گرفته‌اند و هر ساله تعداد آنها کاهش می‌یابد؛ چرا؟

فعالیت ۶

یکی از دو فعالیت زیر را انتخاب کنید و انجام دهید.

الف - با راهنمایی معلم و به‌طور گروهی پوستری درباره‌ی حفاظت از دریا طراحی و رنگ‌آمیزی کنید و روی آن یک پیام هشدار بنویسید.

ب - همفکری کنید و فعالیت‌هایی را که به محیط زیست دریا آسیب می‌رساند، بیان کنید. اگر شما مسئول یک منطقه‌ی ساحلی بودید برای حفظ دریا - این نعمت خداوندی - چه کارهایی می‌کردید؟

اکنون که این فصل را به پایان رساندید، روی یک کاغذ بنویسید
درباره‌ی دریا چه سؤال‌های دیگری دارید؟